

*Dünya
Toprak Günü*

TARIM POLİTİKALARININ BELİRLENMESİ AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİR TOPRAK VE GÜBRE YÖNETİMİ PANELİ

Doç. Dr. Ertuğrul AKSOY

BAŞLARKEN

Günümüzde çoğumuzun tahmininin de ötesinde teknolojik gelişmeler ile karakterize edilen bir dönemi yaşıyoruz. Teknolojik gelişmelerinin olumlu etkilerinin yanında arazi kaynaklarındaki azalmaya neden olan ve ilerlemenin sonsuz olmayacağını gösteren olumsuz etkilerine ek olarak gelişme planlarında dikkate almadığımız veya göz ardı ettiğimiz birçok çevresel etkileri ile karşı karşıya kalmaktayız. Bu durum tüm dünya ülkelerinde paylaşılan ve yaşanan bir durumdur.

Toplumların yoksullaşmasında dünya çapında bir artış söz konusu olup hızlı nüfus artışı ile nüfus artışının arazi kaynakları üzerine oluşturduğu baskılar nedeniyle bireylerin geçinmeleri, yeterli ve sağlıklı besine ulaşmaları ciddi risk altındadır.

Son yıllarda çoğu ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de arazi kaynakları hızla çoğalan nüfusun gereksinimlerini karşılamak amacıyla artan yoğunlukta kullanılmaya başlanmıştır.

Besine olan yüksek gereksinim ve ürün artışı beklentisi sağlanabilir doğal kaynakların optimum bir şekilde ve sürdürülebilir kullanılmasını; kaynakların daha eşit paylaşımını zorunlu kılmaktadır.

Arazi ve ürün artışı arasındaki ilişkiler sadece besin üretimi ve ağlık üzerine etkili olmayıp aynı zamanda araziler için yarış, yanlış yönetim, çevresel bozulmalar, kitlesele gler ve politik istikrarsızlık üzerine de etkili olmaktadır.

ARAZİ KULLANIM PLANLAMASI

Tanımı: Arazi kullanım planlaması, en uygun arazi kullanım seçeneklerinin belirlenmesi ve uygulanması amacıyla arazi ve toprak potansiyelinin, arazi kullanımı alternatiflerinin, ekonomik ve sosyal koşulların sistematik olarak değerlendirilmesidir.

Amacı: Gelecek için kaynakların korunmasını sağlarken toplumun gereksinimlerini en iyi biçimde karşılayacak arazi kullanım uygulamalarının yürürlüğe konulmasını sağlamaktır.

Görevleri:

- ✓ Çevremizdeki arazileri (kaynakları) insanlar için en faydalı kullanıma yerleştirirken aynı zamanda gelecek için onların korunmasını sağlayacak **kullanım kararlarına** yardım etmektedir.

- ✓ **Arazi ile kullanım türleri arasındaki ilişkiyi ve yanlış kullanımların zararlarını** ortaya koyarak planlayıcılara en uygun arazi kullanım türlerinin kıyaslanmasını sunmaktadır.

Arazi kullanım planlaması için gereksinim çoğunlukla değişen ihtiyaçlar ve baskılardan kaynaklanır ve benzer araziler için yarışan kullanımları kapsar. Planlamada itici güç değişime olan gereksinimdir. Gereksinim geliştirilmiş bir yönetim ya da değişen koşulların dayattığı çok farklı arazi kullanım biçimleri olabilir.

Kırsal arazi kullanımlarının bütünü; tarımsal üretim, meracılık, ormancılık, yaban hayatı koruma ve turizm gibi konular da arazi kullanım planlamasının uğraşı alanlarıdır. Ayrıca kırsal arazi kullanımı ile şehir/sanayi gelişim alanları arasında ortaya çıkan sorunların çözümüne ilişkin olarak kullanılacak bilgi ve verileri de sağlar.

Arazi Kullanım Planlamasının başarılı olması için,

- ✓ Arazi kullanımında değişim için gereksinimin yada istenmeyen değişimlerin önlenmesi için çabanın ilgili toplum tarafından kabul edilmiş olmalı,
- ✓ Planın etkili olmasını sağlayacak politik yaptırım gücünün ve yeteneğinin var olması

Söz konusu koşulların sağlanamadığı ve sorunların yeni ortaya çıkıyor olduğu durumlarda ise

- ✓ Çeşitli kampanyalarla insanların dikkatini artırmak, kamuoyu oluşturmak,
- ✓ Etkili planlama için gereksinilen koşulların oluşturulması amacıyla deneme alanları kurmaktır.

DÜNYA

FAO 'ya göre günümüz teknoloji düzeyi ve tamamında bitkisel üretim yapıldığı dikkate alındığında dünya arazi yüzeyinin %34' ü veya 4.5 milyar hektarı yağışa bağlı tarımsal üretime mükemmel ya da iyi derecede uygun olduğu tahmin edilmektedir.

Bunun ise 1.6 milyar hektarında tarımsal üretim ya da işlemeli tarım; işlemeli tarım yapılan arazilerin 1.3 milyar hektarında ise yağışa bağlı tarım yapılmakta olup yağışa bağlı tarım dünyada yapılan tarımsal üretimin % 60'nı karşılamaktadır.

1961 yılından 2007 yılına kadar olan süreçte dünya ölçeğinde ortalama her yıl 4 milyon hektar tarım arazisi eklenmiş olmasına rağmen

Son yıllarda kişi başına düşen tarım arazisi **gelişmiş ülkelerde %14.3** , **gelişmekte olan ülkelerde %40** oranında azalmıştır.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)' ne göre kişi başına düşen **tarım arazisi 0.23 hektar** olup, **2050 yılında bu miktarın 0,15 hektara** kadar düşeceği öngörülmüştür.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütüne (FAO) 2011 yılında “tarım ve besin için dünya toprak ve su kaynaklarının durumu” raporu

TÜRKİYE

1949-2015 Yılları Arasında Arazi Kullanımı ve Değişimi (km²)

Yıllar	Tarım alanları	Çayır ve mera alanları	Orman alanları	Diğer alanlar	Toplam (km ²)
1949*	152.721	386.132	103.582	134.288	776.723
1960*	253.240	286.580	105.840	131.320	776.980
1970*	273.390	215.003	182.730	107.874	778.997
1980*	281.820	211.701	201.990	83.486	778.997
1990**	278.560	141.770	201.990	156.677	778.997
2000**	263.790	123.780	207.030	184.852	779.452
2010**	243.940	146.170	215.370	173.972	779.452
2012**	237.950	146.170	215.370	179.962	779.452
2013**	238.060	146.170	216.780	178.442	779.452
2014**	239.060	146.170	216.780	177.442	779.452
2015**	239.340	146.170	223.430	170.442	779.452

Kaynak*: Bayar 2004

Kaynak**: TÜİK

Yıllara göre tarım arazileri ve kişi başına düşen tarım arazisi

Yıllar	Ekili Arazi (ha)	Tarım Arazileri (ha)	Nüfus	Tarım arazisi (ha/kişi)
1949*	8.998.419	15.272.068	20.359.000	0,75
1970*	15.591.000	27.339.000	35.605.653	0,77
1975*	16.241.000	27.662.000	40.348.789	0,69
1980*	16.372.000	28.175.000	44.737.321	0,63
1985*	17.908.000	27.530.000	50.664.654	0,54
1990**	18.868.000	27.856.000	56.473.653	0,49
1995**	18.464.000	26.834.000	59.756.000	0,45
2000**	18.207.000	26.379.000	67.804.543	0,39
2005**	18.148.000	26.606.000	72.065.000	0,37
2010**	16.333.000	24.394.000	73.724.269	0,33
2012**	15.464.000	23.795.000	75.627.384	0,315
2013**	15.613.000	23.806.000	76.667.864	0,310
2014**	15.613.000	23.906.000	77.695.904	0,307
2015**	15.723.000	23.934.000	78.741.053	0.303

Kaynak*: Bayar (2004) **Kaynak**:** TÜİK

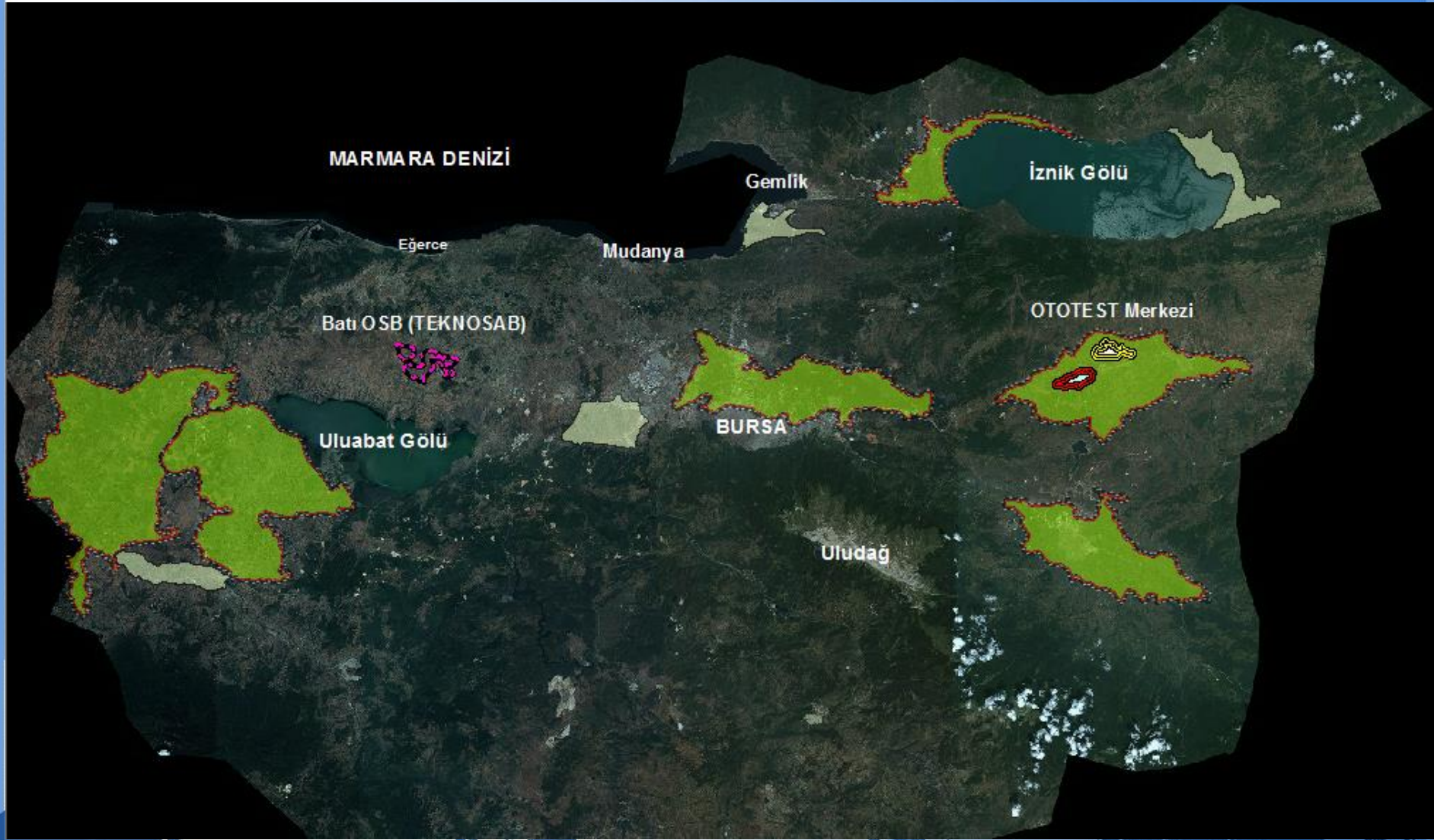
Yıllar	İzin Verilen	İzin Verilmeyen	Tarımsal Yapılar	İrtifak Hakkı	Kanun Kapsamı Dışında	TOPLAM
1989-2000	1.457.035	885.829	0	0	248.192	2.591.056
2001	31.842	11.824	0	3.031	16.837	63.534
2002	198.817	74.576	0	3.204	121.798	398.395
2003	81.116	50.665	0	2.706	66.733	201.220
2004	57.019	46.449	0	2.482	66.589	172.539
2005	56.198	50.413	0	2.482	14.711	123.804
	1.882.027	1.119.756			534.860	
2005	41.999	14.196	0	1.701	10.707	68.603
2006	128.310	167.265	0	49.925	372.624	718.124
2007	62.223	38.978	0	7.818	56.183	165.202
2008	116.330	62.525	0	12.520	52.549	243.924
2009	33.847	44.667	0	6.319	33.529	118.362
2010	39.403	46.270	0	4.769	31.766	122.208
2011	40.247	30.341	1.350	3.426	31.535	106.899
2012	47.745	39.102	1.916	2.749	41.046	132.558
2013	39.181	85.169	1.459	5.418	66.977	198.204
2014	25.743	26.147	1.543	4.354	33.054	90.841
2015	96.255	16.923	1.346	1.849	21.353	137.726
	671.283	571.583			751.323	
TOPLAM	2.553.310	1.691.339	7.614	114.753	1.286.183	5.653.199

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (<http://www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/TRGM.pdf>)

Yıllar	İzin Verilen	İzin Verilmeyen	Tarımsal Yapılar	İrtifak Hakkı	Kanun Kapsamı Dışında	TOPLAM
1989-2000	1.457.035	885.829	0	0	248.192	2.591.056
2001	31.842	11.824	0	3.031	16.837	63.534
2002	198.817	74.576	0	3.204	121.798	398.395
	1.687.694	972.229			386.827	
2003	81.116	50.665	0	2.706	66.733	201.220
2004	57.019	46.449	0	2.482	66.589	172.539
2005	56.198	50.413	0	2.482	14.711	123.804
2005	41.999	14.196	0	1.701	10.707	68.603
2006	128.310	167.265	0	49.925	372.624	718.124
2007	62.223	38.978	0	7.818	56.183	165.202
2008	116.330	62.525	0	12.520	52.549	243.924
2009	33.847	44.667	0	6.319	33.529	118.362
2010	39.403	46.270	0	4.769	31.766	122.208
2011	40.247	30.341	1.350	3.426	31.535	106.899
2012	47.745	39.102	1.916	2.749	41.046	132.558
2013	39.181	85.169	1.459	5.418	66.977	198.204
2014	25.743	26.147	1.543	4.354	33.054	90.841
2015	96.255	16.923	1.346	1.849	21.353	137.726
	865.616	719.110			899.356	
TOPLAM	2.553.310	1.691.339	7.614	114.753	1.286.183	5.653.199

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, 2015 (<http://www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/TRGM.pdf>)

MARMA RA DENİZİ

Gemlik

İznik Gölü

Egerce

Mudanya

Batı OSB (TEKNOSAB)

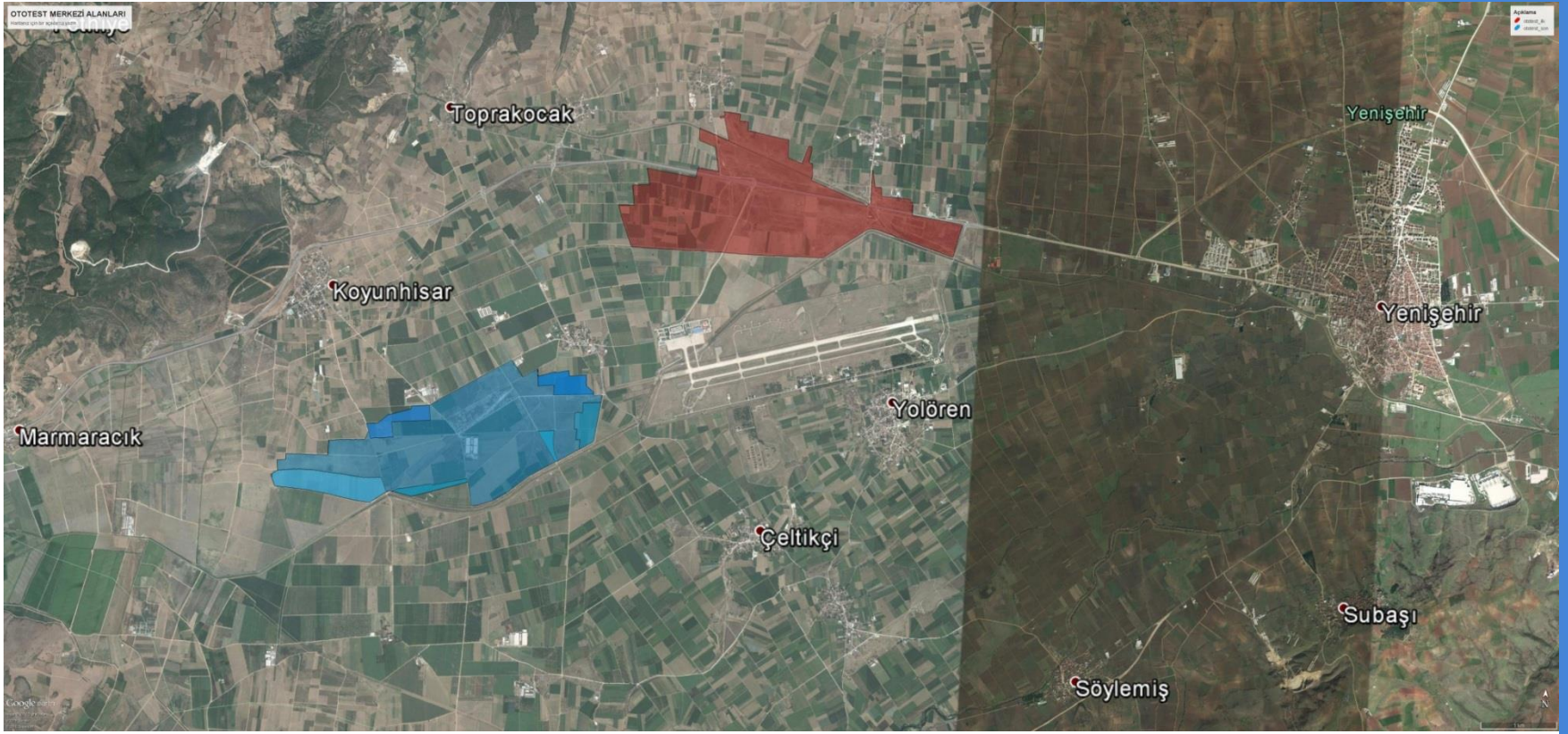
OTOTEST Merkezi

Uluabat Gölü

BURSA

Uludağ

Test merkezi ile dışa bağımlılık sona erecek

AA

16 Aralık 2011 | **A** **A**

Türk Standartları Enstitüsünce (TSE) kurulması planlanan otomotiv test merkezinin hayata geçirilmesiyle yerli parça üreticileri testler için yurt dışına milyonlarca avro ödemekten kurtulacak.

Türkiye'de kurulacak olan laboratuvarlara yurt dışından da ciddi anlamda deney için ürün gelmesini beklediklerini kaydeden Şentürk, Otomotiv Test Merkezi'nin kurulması için de çalışmaların sürdüğünü söyledi.

Otomotiv Test Merkezi için Sakarya'nın Karasu ilçesindeki bir alan üzerinde yoğunlaştıklarını, ancak arazi tahsisinin yapılamadığını belirten Şentürk, şunları dile getirdi:

"Araştırmamızı sürdürüyoruz. Sakarya, Kocaeli, Bursa ekseninde yer arayışımız devam ediyor. Bursa'da iki yer tavsiye edildi. 19 Aralık Pazartesi günü arkadaşlarımız bu iki araziye inceleyecekler. Uygun bulunması halinde başvurumuzu yapacağız. Türkiye, özellikle

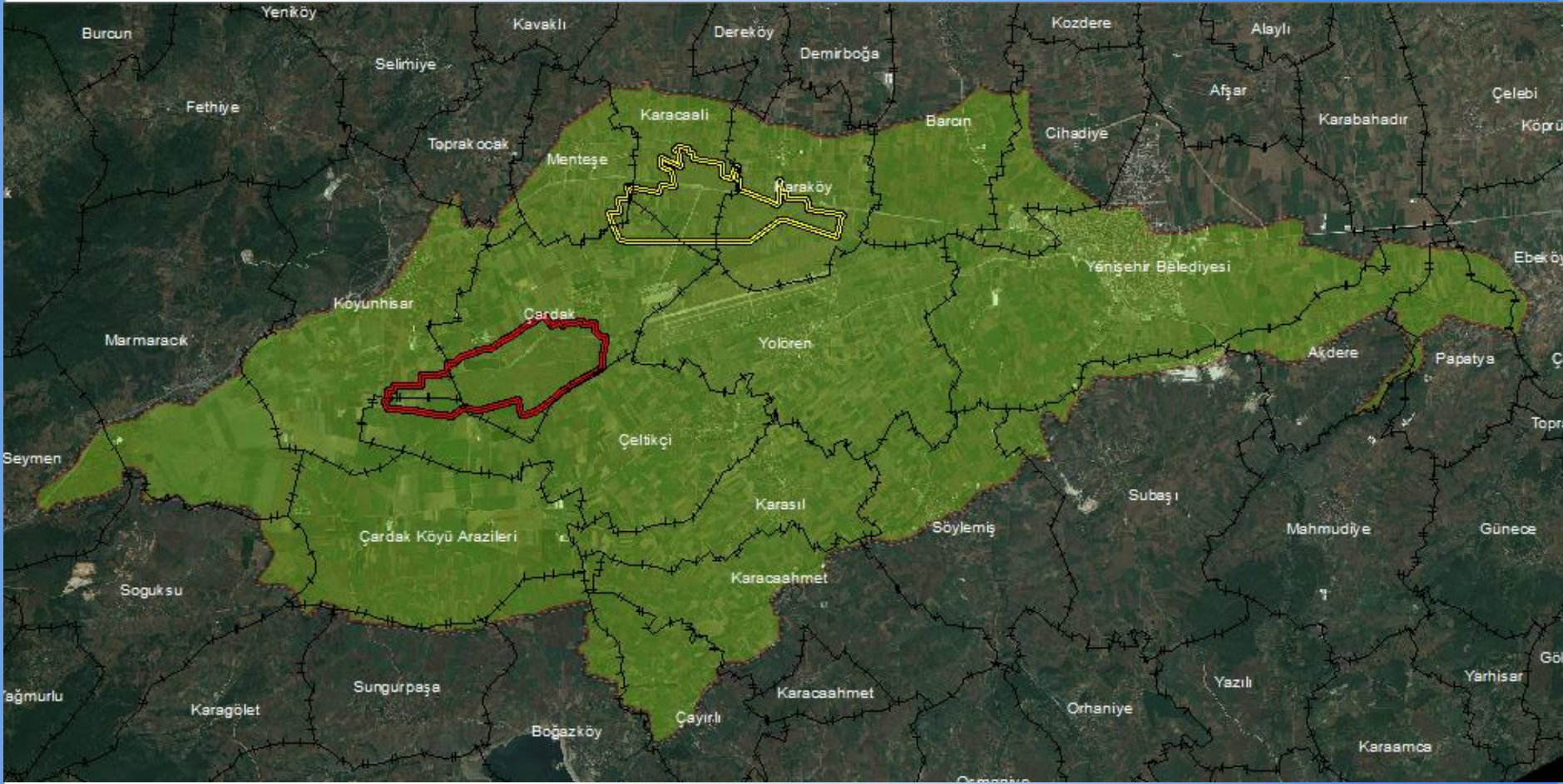

Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından kurulması kararlaştırılan 100 milyon avroluk Otomotiv Test Merkezi için Yenişehir köylüsünün yıllardır hayvanlarını otlattığı meraya göz dikti.

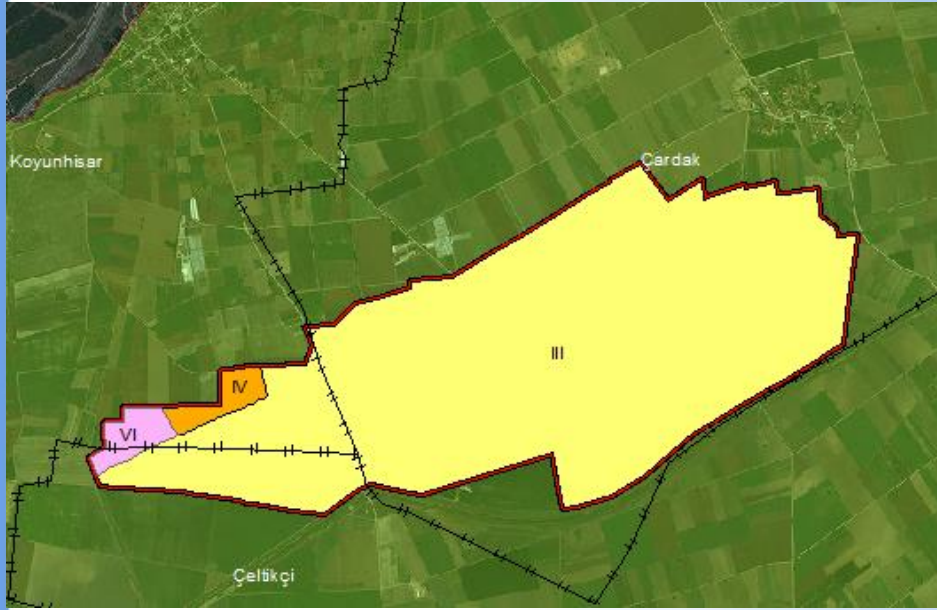
Alanının test merkezi için mera olmaktan çıkartıldığını öğrenen Karaköy Muhtarı İsmail Yiğit ve Karacaali Köyü Muhtarı Cafer Tuğral, karara itiraz etti. Muhtar Tuğral'ın 117 haneden imza toplayarak önce Yenişehir Kaymakamlığına, ardından da Bursa Valiliği'ne dilekçe ilelmesine rağmen hâlâ sonuç alınamadı.

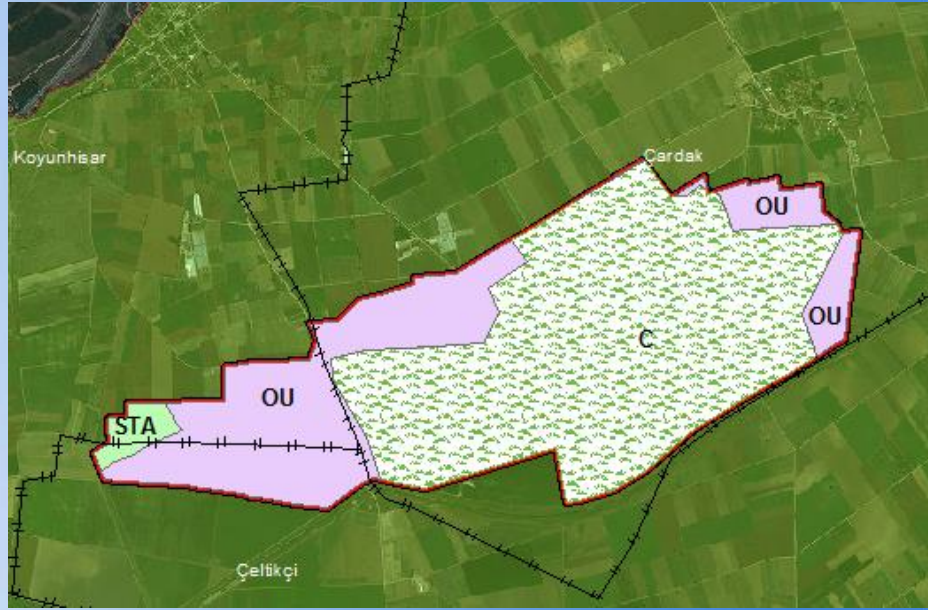
	Kamulaştırılacak Alan (ha)	Mera (Hazine Arazisi) (ha)	OTOTEST Alan (ha)	Kamulaştırma Oranı (%)
I. Öneri OTOTEST 	271,3	138,5	409,8	66,2
OTOTEST ALANI 	159,3	276,7	436,0	57,6

OTOTEST MERKEZİ AKK

AKK	TANIM	ORAN (%)	ALAN (ha)
III	III.Sınıf Tarım Arazisi	95,9	418,1
IV	IV.Sınıf Tarım Arazisi	1,9	8,5
VI	VI.Sınıf Tarım Arazisi	2,2	9,4
TOPLAM			436,0

OTOTEST MERKEZİ STATİP

SEMBOL	TANIM	ORAN (%)	ALAN (ha)
STA	SULU MARJİNAL TARIM	2,2	9,4
OU	ÖZEL ÜRÜN	31,6	137,6
C	ÇAYIR	66,3	289,0
TOPLAM			436,0

Karacabey Boğaz

Eğerce

Eşkel

Muratlı

Hürriyet

Badırga

Karakoca

Taşpınar

Görükle

- **Batı OSB (TEKNOSAB)**
- **TOSAB**
- **Deri OSB**
- **Hasanağa OSB**

Yeni Karaağaç

Orhaniye

Çatalağıl

Eski Karaağaç

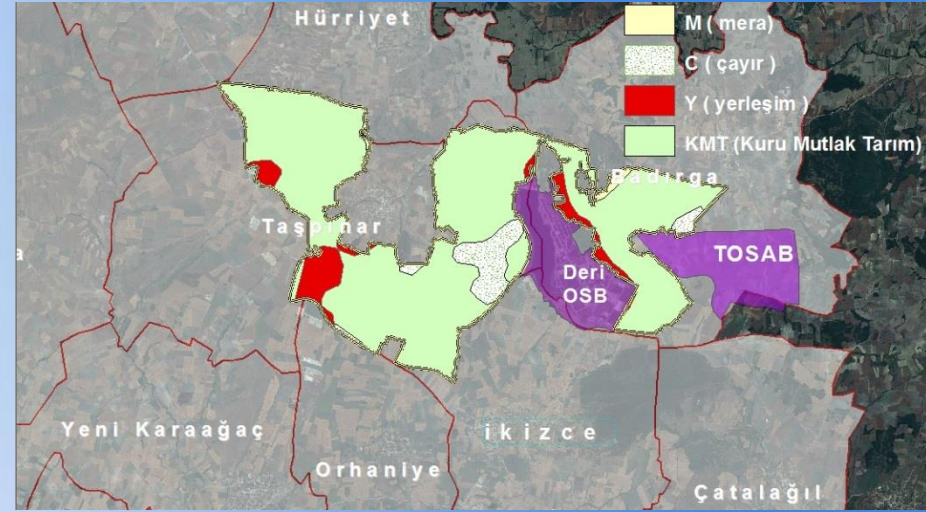
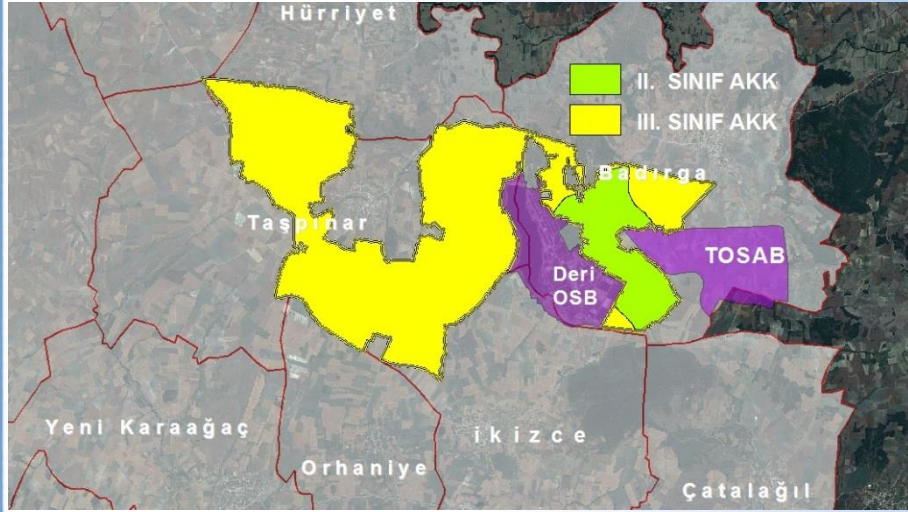
İkizce

Gölyazı Bel.

Uluabat Gölü

BATIOSB (TEKNOSAB) AKK

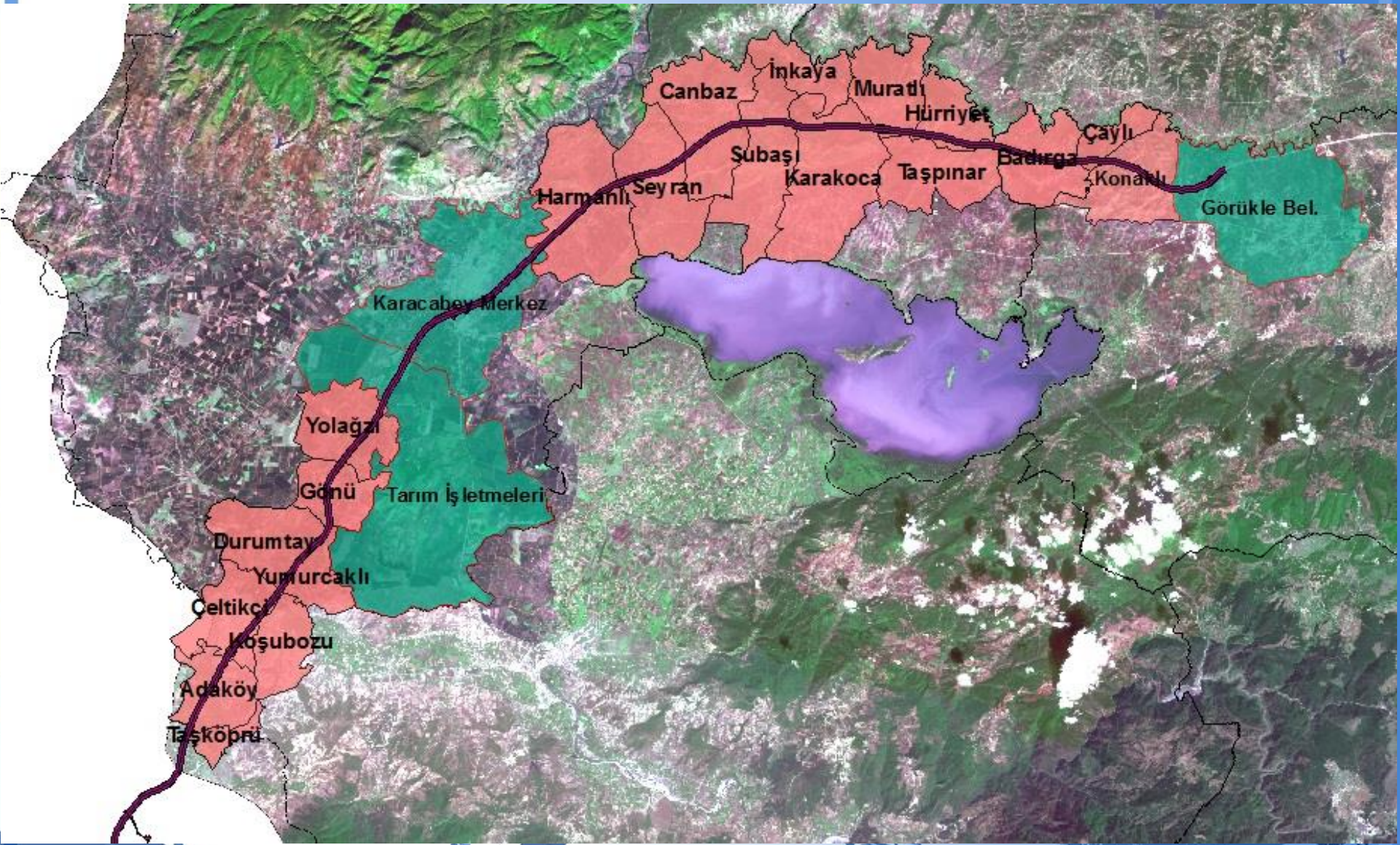
AKK	TANIM	ORAN (%)	ALAN (ha)
II	II.Sınıf Tarım Arazisi	14,4	160,3
III	III.Sınıf Tarım Arazisi	85,6	950,5
TOPLAM			1110,8

BATIOSB (TEKNOSAB) STATİP

SEMBOL	TANIM	ORAN (%)	ALAN (ha)
C	ÇAYIR	6,5	71,8
KMT	KURU MUTLAK TARIM	85,4	948,2
M	MERA	0,9	10,3
Y	YERLEŞİM	7,2	80,5
TOPLAM			1110,8

Arazi kullanım Planlamasının Yapılabilirlik Koşulları ve Öneriler

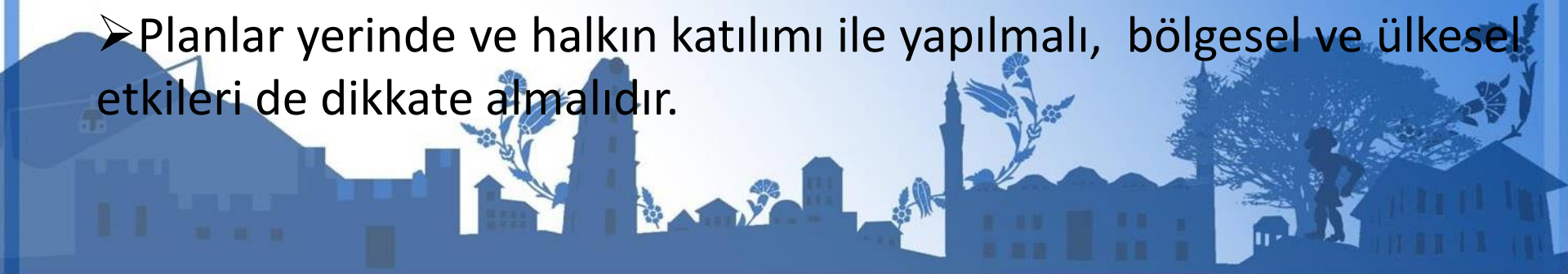
Ülkemizde süre gelen planlama sistemi ve uygulamaları değerlendirildiğinde, ortaya çıkan sonuçlar nitelik ve nicelik açısından yeterli, güncel verilere dayanan planların hazırlanamadığı veya hazırlansa bile ekonomik, sosyal ve en önemlisi politik nedenlere bağlı olarak uygulanamadığını ortaya koymaktadır.

Bu durum planlamada ulusal ölçekte, bütünsel yaklaşımı ve sürdürülebilirliği dikkate alan tabandan yukarıya doğru yeni bir planlama yöntemi ve politikasının uygulanması gerektiğini göstermektedir.

Bu amaca yönelik;

- Yeni politikalar; disiplinler arası bir eşgüdüm sonucu üretilmelidir. Etkin bir planlama sürecini oluşturmak için; fiziki ölçekli planlar kadar uygulama stratejileri ve politikaları da geliştirilmelidir.
- Çevre duyarlı bütüncül planlama benimsenmelidir. Çevre duyarlı planlama yaklaşımında; doğal kaynaklar ve doğa bozulmadan, yaşam kalitesinin artması, toplumun veya bireylerin gereksinimlerinin karşılanması hedeflenmelidir.
- Bu hedefe ulaşmak için ekolojik, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin temel alınması zorunludur.
- Planlama kavramı; süreklilik, şeffaflık, demokratiklik, bütünsellik, bilimsellik, katılımcılık ve eşitlik ilkelerini içermeli, kamu ve toplum yararını amaç edinmelidir.
- Planlar yerinde ve halkın katılımı ile yapılmalı, bölgesel ve ülkesel etkileri de dikkate alınmalıdır.

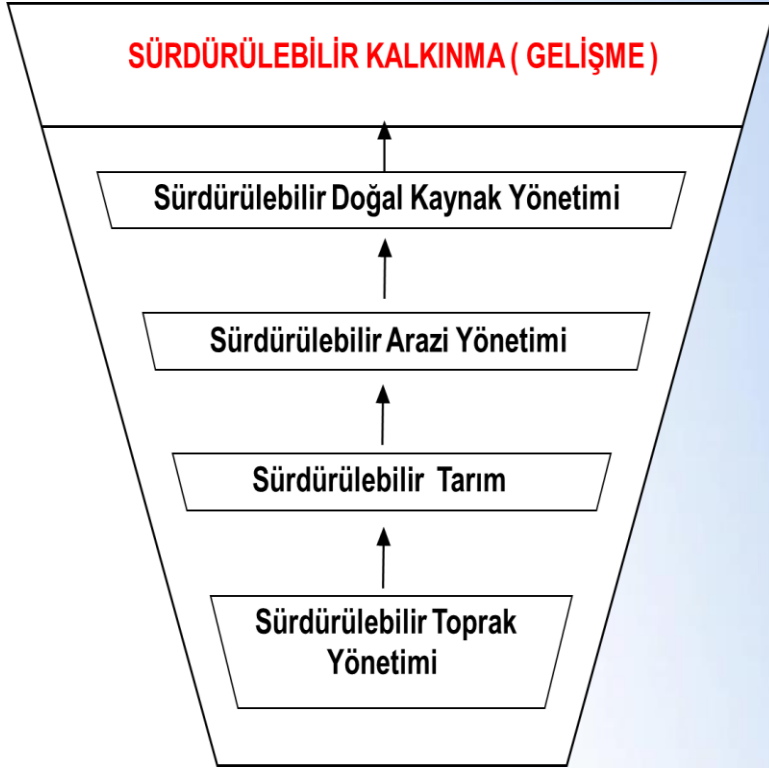

Söz konusu planlama ise

5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun **10. maddesi** gereği yapılması ve yaptırılması zorunlu kılınan Arazi Kullanım Planlarının hazırlanması ile mümkündür.

Ancak, günümüzde sayısal ortama alınarak veri tabanları oluşturulan TOPRAKSU Genel Müdürlüğünce 1965-1971 yılları arasında yapılarak 1982-1984 yıllarında revize edilen 1/25.000 ölçekli 1938 Amerikan sınıflandırma sisteminin büyük toprak gruplarını temel alan yarı detaylı toprak haritaları Ülkesel ve Bölgesel ölçekte detaylı arazi kullanım planlarının yapılabilmesi için hem yetersiz hem de güncelliğini kaybetmiştir.

Bu nedenle, öncelikle yapılması veya yaptırılması 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 7. maddesi gereği de olan **Türkiye'nin tarımsal potansiyeli yüksek alanlarından başlanılarak 1/25.000 ölçekli yeni toprak sınıflandırma sisteminin toprak serileri ve önemli fazları bazında ayrıntılı toprak etüd ve haritalama çalışmalarının yapılması gerekmektedir.** Toprak haritalarının stratejik önemi olması, toprak sınırlarının doğru, bilimsel ülkesel boyutta haritalanma zorunluluğu devlet eliyle yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Kızılderili Reis'in yıllar önce söylediği gibi "Toprak insana değil, insan toprağa aittir".
Yada ünlü Ozanımız Aşık Veysel'in dediği gibi ;

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi verdi
Yemek verdi ekme verdi et verdi
Kazma ile döğme döğmeyince kıt verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Karnın yardım kazma ile belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yarım kara topraktır.

Teşekkürler

